

SCHOOLGEBOUWEN VOOR 21^E EEUWS ONDERWIJS

Het geijkte concept voor een schoolontwerp was tientallen jaren: lange gangen, vierkante lokalen en een centrale ruimte. Deze klassieke gebouwen voldoen niet aan de eisen voor 21^e eeuwse onderwijs, vinden Suzan Baldinger en Barbara Winkelhuizen. Zij begeleiden en inspireren scholen bij het nieuw- en verbouwproces. TEKST JAAN VAN AKEN

‘De inrichting van het gebouw is essentieel’

Het gebouw van het IJburg College is wit en licht en “fungeert als doek dat beschilderd moet worden.”

Het gemiddelde Nederlandse schoolgebouw is 38 jaar oud, bleek in 2013 uit onderzoek van Oberon. Deze traditionele schoolgebouwen sluiten niet meer aan bij het onderwijs van de 21^e eeuw, vindt Suzan Baldinger, oud-schoolleider en eigenaar van het Pakhuis voor Onderwijsinnovatie. “Onderwijs is door voortschrijdende technologie en digitalisering steeds meer gepersonaliseerd. Leerlingen gaan meer op hun eigen niveau en tempo aan de slag, maar er wordt ook meer samengewerkt. En steeds vaker werken scholen volgens de principes van ontdekkend en onderzoekend leren. De ruimtes in school moet je daarop aanpassen”, stelt ze.

Samen met Barbara Winkelhuijzen, als bouwkundige werkzaam voor ICS Adviseurs, vindt ze: “Gebouwen moeten persoonlijker, flexibeler en creatiever. Je hebt geen vaste setjes meubilair meer nodig, maar hoge en lage tafels, tafels voor groepswork, krukken en banken. Zorg voor open ruimtes om in groepen samen te werken en stilteruimtes waar je alleen kunt werken. Ateliers waar kinderen hun creativiteit kunnen aanboren, techniekruimtes en laboratoria om onderzoek te doen”, zegt Baldinger. Zo kun je recht doen aan verschillen tussen leerlingen, vindt Winkelhuijzen. “Beweeglijker kinderen hebben behoefte aan statafels. Prikkelgevoelige leerlingen kunnen op een rustig plekje gaan zitten.”

Kidscrowddag Het vraagt van scholen om soms letterlijk de muren van het klaslokaal te doorbreken, zoals bij De Werkplaats in Bilthoven. “Leerlingen kunnen in hun stamgroep werken of in de aangrenzende open ruimte, waar kinderen uit verschillende groepen elkaar ontmoeten. De kinderen vinden dat prima en leerkrachten zeiden na drie maanden dat ze nog nooit zo fijn samengewerkt hadden met collega’s”, vertelt Winkelhuijzen. Ook in aula’s kunnen scholen veel nieuwe mogelijkheden aanboren. “De meeste aula’s staan vol grote tafels en stoelen voor vergaderingen of bijeenkomsten met ouders. Dat is zonde, die ruimte kun je ook toedelen aan onderwijsdoeleinden”, vindt Baldinger.

‘BEWEEGLIJKER KINDEREN HEBBEN BEHOEFTE AAN STATAFELS’

Het vergt enige creativiteit om je in een oud gebouw van traditionele klaslokalen los te schudden, maar kinderen kunnen daar goed bij helpen, merkt Baldinger. Ze organiseert ‘Kidscrowddagen’ en vraagt kinderen hun ideale school te schetsen. “Scholen mogen van kinderen gezelliger en warmer zijn, met meer kleur en speelser. ❖

OBS DE MEENT – WAALRE

‘Ruimte voor talent en inspiratie’

Het gebouw van obs De Meent in Waalre stamt uit 1961 en modernisering was nodig. Directeur-bestuurder Tine Verhoef maakte van de gelegenheid gebruik de onderwijsvisie te vertalen naar het hele gebouw, met de aula als centrale plek. Bij het project ‘De inspirerende leeromgeving’, onder begeleiding van Barbara Winkelhuijzen, waren het team, bestuur, ouders en leerlingen betrokken om aan te geven wat zij in een moderne school willen zien. “Een leeromgeving voor 21^e eeuwse onderwijs, waarin kinderen leren problemen oplossen, samenwerken, creatief blijven en kritisch zijn”, vertelt Verhoef. “De talenten van ieder kind

willen we ontwikkelen, of het nu begaafd is in bouwen, een verhaal vertellen of een ontwerp maken. We hadden ruimte nodig om die vaardigheden te ontwikkelen en leerlingen geïnspireerd te houden.”

Gezamenlijk werd een ontwerp gemaakt. “Belangrijk is dat leerlingen op een andere manier aan het werk gaan, via verschillende werkvormen en leerstijlen. Daarom zijn er meer plekken om samen

te werken, kinderen kunnen op een bankje zitten of liggen lezen als ze dat willen.” Er is een tribunetrap waar kinderen kunnen werken of naar een gastles van de brandweer luisteren. Met elkaar overleggen doen ze in kuipstoeltjes. Via de robottafel leren kinderen programmeren. “We merken een grotere betrokkenheid doordat kinderen op de werkplek en de leeromgeving van hun keuze werken”, constateert Verhoef.

Er is een tribunetrap waar kinderen kunnen werken of naar een gastles luisteren.

Leerlingen vinden dat ze veel te lang op harde stoelen moeten zitten. In school is te weinig ruimte om ontdekkingen te doen. Ze willen meer naar buiten om daar proefjes en onderzoekjes te doen”, hoorde Baldinger.

Bovendien is de fysieke ruimte van belang voor de leerresultaten, blijkt uit onderzoek van de University of Salford in Manchester. Daglicht, temperatuur, luchtkwaliteit en een gepersonaliseerd klaslokaal beïnvloeden de leerprestaties. Een goed ontworpen klaslokaal kan binnen een jaar 16 procent in de leerprestaties schelen. “De inrichting van het gebouw is essentieel. Als je wordt afgeleid door tocht of het te warm of te koud hebt, leer je minder goed”, reageert Winkelhuizen.

Kosten De kosten hoeven bij een verbouwing het probleem niet te zijn, denkt Winkelhuizen. “Door het meerjarenonderhoudsbudget te clusteren, schep je meer mogelijkheden. Je kunt ouders vragen te helpen opruimen en verven. En een goedkope oplossing is folie met een kleur of motief over tafels te plakken.”

Bij nieuwbouw pleit ze ervoor tijdig een interieurarchitect in de arm te nemen. “Vaak komt die pas in beeld als de

bouw begonnen is. Een interieurarchitect kijkt veel naar beleving en specifiek gebruik van een ruimte. Als je bijvoorbeeld meubilair op wielen wil, heb je brede deuren en drempelloze ruimtes nodig. Dan ben je te laat als de bouw al begonnen is”, weet Winkelhuizen.

‘WE MERKEN EEN GROTERE BETROKKENHEID DOORDAT KINDEREN OP DE WERKPLEK EN DE LEEROMGEVING VAN HUN KEUZE WERKEN’

De vraag is of ict schoolgebouwen op den duur niet (deels) overbodig maakt? Baldinger denkt van niet. “De kennis halen ze misschien elders, maar het toepassen en delen zal in en om scholen gebeuren. Een schoolgebouw zal veel meer een ontmoetingsplek worden, die jonge mensen absoluut nodig hebben. Leren via internet en de iPad is individueel, maar juist leren van en met elkaar is heel erg belangrijk.” |

OBS DE SPIEGEL – MAASTRICHT

‘In plaats van twee nog maar één poppen- en rekenhoek’

Obs De Spiegel in Maastricht heeft de muur tussen twee kleuterlokalen vervangen door een glazen wand, vertelt schoolleider Peter Otermans. Ook zijn de ruimtes efficiënter ingericht.

“Nu hebben we in plaats van twee nog maar één poppen- en rekenhoek. Verder zijn er twee leerkrachten beschikbaar voor een grotere groep kinderen, waardoor we meer in groepjes kunnen differentiëren. Soms gaat de tussendeur dicht voor afzonderlijke programma’s, maar in de praktijk is de deur grotendeels open.” Daarnaast werkt De Spiegel met Suzan Baldinger en

Barbara Winkelhuizen aan een herinrichting van de aula. Nu staat die vol met materialen, boeken en computers. En het moet een werkruimte voor leerlingen

worden. Otermans: “We willen er naartoe dat kinderen hun eigen onderwijs inrichten aan de hand van een gekozen opdracht en die uitvoeren volgens de

meervoudige intelligentie van Gardner.” Het idee is om ateliers te vormen waar leerlingen werken volgens mathematische, muzikale en beweglijke intelligentie. “Als je het bij geschiedenis over de Romeinen hebt, kunnen bewegslimme kinderen een scène uit een Romeins tijdperk naspelen en muzikale kinderen maken een gedicht over thermen. Het gebouw is daarmee gereed voor 21e eeuwse onderwijs”, denkt Otermans.

De muur tussen twee kleuterlokalen is vervangen door een glazen wand.

IJBURG COLLEGE – AMSTERDAM

‘De kleur geven ze er zelf aan’

“Een school voor de 21^e eeuw, met 21^e eeuwse vaardigheden. Dat was het idee bij de oprichting van het IJburg College in 2006”, vertelt Nico Moen, schoolleider bedrijfsvoering en communicatie. “We zijn een leergemeenschap waar leerlingen van en met elkaar over zichzelf en de wereld om hen heen leren. Daarom hebben we grote leerpleinen waar veel samengewerkt wordt. Er zijn expertisecentra voor kunst, cultuur en *science*, waar je zelfstandig kunt werken, en er zijn kleine concentratieruimtes.” De 1.100 leerlingen zijn verdeeld over zes

deelscholen. “Die 180 leerlingen en vijftien medewerkers maken daar echt hun eigen plek van. Het gebouw is wit en licht en fungeert als doek dat beschilderd

moet worden. De kleur geven ze er zelf aan. We werken thematisch en nu hangt de school vol met alles dat te maken heeft met het thema oorlog en vrede.”

“We hebben grote leerpleinen waar veel samengewerkt wordt.”

Het gebouw is geschikt voor 21^e eeuwse onderwijs en toekomstbestendig, vindt Moen. “Medewerkers vinden het fijn dat ze de mogelijkheid hebben om ander meubilair te gebruiken of de muren aan te kleden. Kinderen vonden de school in het begin erg wit, ‘Koos kleurloos’ was de bijnaam. Maar inmiddels hebben ze de ramen geschilderd, zit de fietsenstal vol graffiti en hoor ik weinig ontevreden leerlingen.”

advertentie

Kanjer trainingen

Voor vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect

- **Preventief en curatief**
Opleiding voor individuele leerkrachten en teams (ook B.S.O. en T.S.O.)
- **Gratis volgsysteem**, door COTAN positief beoordeeld
- **Aanpak van pesten**, erkend effectief (Nji)

Ouders, leerkrachten en leerlingen verlangen een school die goede leerresultaten weet te behalen en de veiligheid weet te waarborgen.

T (036) 548 94 05
E info@kanjertraining.nl

www.kanjertraining.nl

AVS Voordeel

Voor school en privé

Veel scholen samen kunnen beter en goedkoper inkopen. Dat is het idee achter AVS Voordeel. Om u te helpen bij het kiezen uit het vaak versnipperde aanbod, hebben we afspraken met diverse aanbieders gemaakt; met het oog op hoge kwaliteit en een lage prijs.

Schoolvoordeel:

Administratie en informatie, Advies en begeleiding, Financiële en facilitaire dienstverlening, ICT en Multimedia, Verbruiksmateriaal, Educatie, Huisvesting, Energie en Inrichting

Privévoordeel:

Zorgverkering

Meer informatie:

www.avsvoordeel.nl of mail voordeel@avs.nl